

Kapittel 11: Implementering av dynamiske datastrukturer

Redigert av:

Khalid Azim Mughal (khalid@ii.uib.no)

Kilde:

Java som første programmeringsspråk (3. utgave)

Khalid Azim Mughal, Torill Hamre, Rolf W. Rasmussen

Cappelen Akademisk Forlag, 2006.

ISBN: 82-02-24554-0

<http://www.ii.uib.no/~khalid/jfps3u/>

(NB! Boken dekker opptil Java 6, men notatene er oppdatert til Java 7.)

Emneoversikt

Kjedete lister

- innsetting
- sletting
- oppslag

Andre ADT'er:

- Stabler
 - Køer
-

Kjedete lister

- En *enkel kjedet liste* er en *lineær* samling av objekter, kalt *noder*.
- En node er et eksempel på et objekt som har en referanse til et objekt av samme type, dvs. er *selvrefererende*.
- Klassen `Node<E>` definerer to feltvariabler:
 - Referansen data som refererer til et vilkårlig objekt.
 - Referansen neste som refererer til en node.
- Nodene kan *kjedes* sammen v.h.a. neste-felt til å danne en kjedet liste.

Klassen Node

```
/** En node inneholder data, og referanse til neste node. */
public class Node<E> {

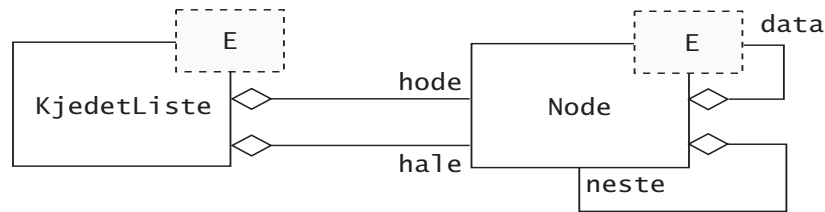
    /** Data i noden. */
    private E data;
    /** Referanse til neste node. */
    private Node<E> neste;

    /** Konstruktør */
    public Node(E data_obj, Node<E> nodeRef) {
        data = data_obj;
        neste = nodeRef;
    }

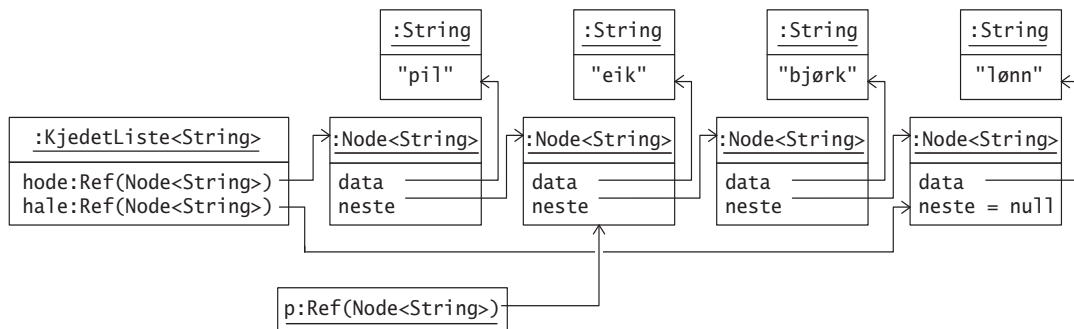
    /** Mutatorer */
    public void settData(E obj) { data = obj; }
    public void settNeste(Node<E> node) { neste = node; }

    /** Selektorer */
    public E hentData() { return data; }
    public Node<E> hentNeste() { return neste; }
}
```

Klassediagram for enkel kjedet liste (Figur 9.4)

En konkret kjedet liste med strenger

- Å sette inn i og hente data fra en node:

```
String str = node.hentData(); // Henter data fra 1. node.
p.settData("ask"); // Data i noden betegnet av p endres til "ask".
```
- Finne nodens etterfølger:

```
Node<String> etterfølger = p.hentNeste(); // Henter etterfølger til p.
```
- Sette etterfølgeren til en noden:

```
p.settNeste(q); // q settes som etterfølgeren til p.
```
- Flytte referansen p slik at den betegner etterfølgeren:

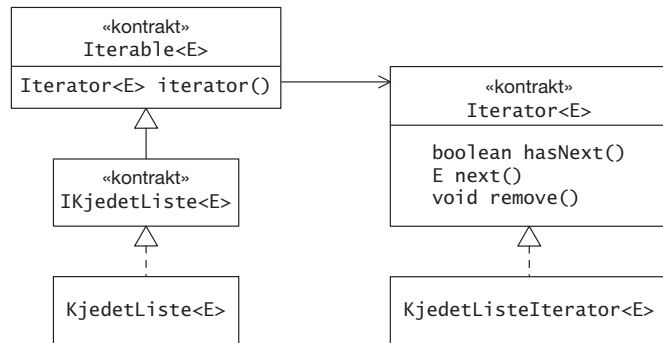
```
p = p.hentNeste(); // referansen p betegner nå etterfølgeren.
```

Kontrakten IKjedetListe<E> (Program 11.2, Figur 11.3)

```
interface IKjedetListe<E> extends Iterable<E> {
    // Mutatorer
    void innsettForan(E data_obj);
    void innsettBak(E data_obj);
    E slettForan();
    E slettBak();
    boolean slett(E data_obj);

    // Selektorer
    boolean erTom();
    int antallNoder();
    Node<E> første();
    Node<E> siste();
    Node<E> finn(E data_obj);

    // Andre nyttige metoder
    void listeTilTabell(E[] tab);
}
```


(a) Implementering av kjedete lister

(b) Implementering av iterator for kjedete lister

Klassen KjedetListe<E>

```
public class KjedetListe<E> implements IKjedetListe<E> {

    /** Referanse til første node i kjeden. */
    private Node<E> hode;
    /** Referanse til siste node i kjeden. */
    private Node<E> hale;
    /** Antall noder i kjeden. */
    private int antall;
    // ...
}
```

Innsetting foran i en kjedet liste (Program 9.7)

Hvis listen er tom:

Hodet og halen settes til å referere til den nye noden.

ellers:

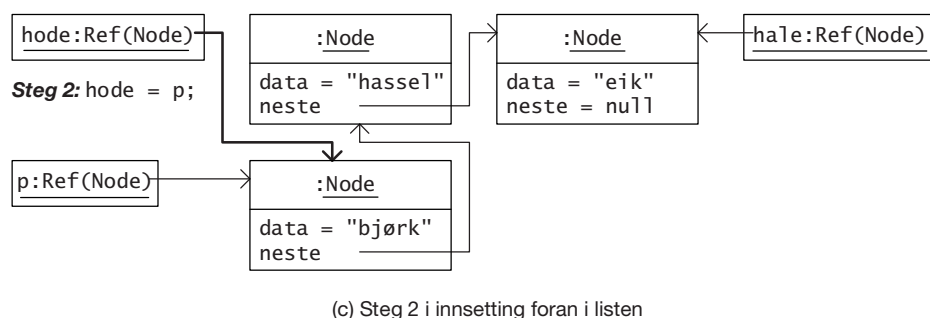
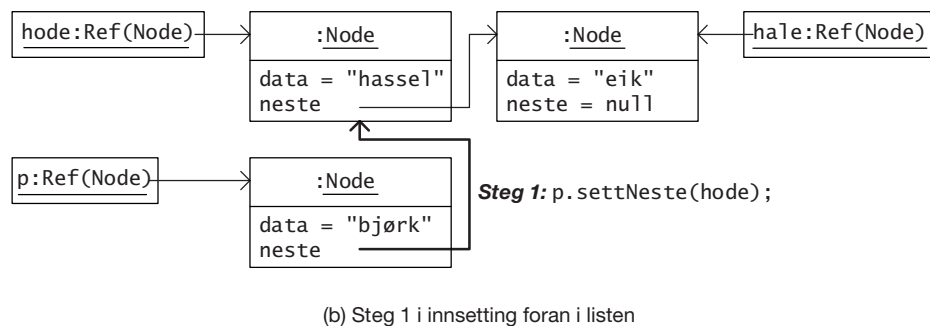
Steg 1: Sett den nye nodens etterfølger lik hodet.

Steg 2: Sett hodet lik til å referere til den nye noden.

```
public void innsettForan(E data_obj) { // (1)
    Node<E> p = new Node<>(data_obj, null);
    if (erTom())
        hode = hale = p;
    else { // hode = new Node(data_obj, hode);
        p.settNeste(hode); // Steg 1
        hode = p;          // Steg 2
    }
    antall++;
}
```

- Det er viktig at de to stegene utføres i riktig rekkefølge (Figur 11.4).

Innsett en node foran i en kjedet liste (Figur 11.4)

Innsetting bak i en kjedet liste

Hvis listen er tom:

Hodet og halen settes til å referere til den nye noden.

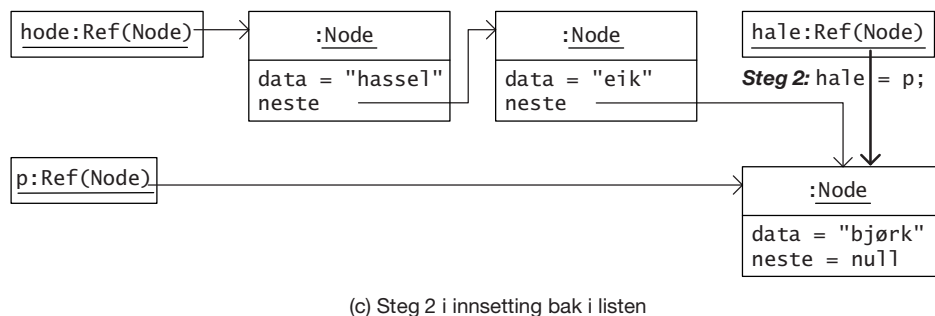
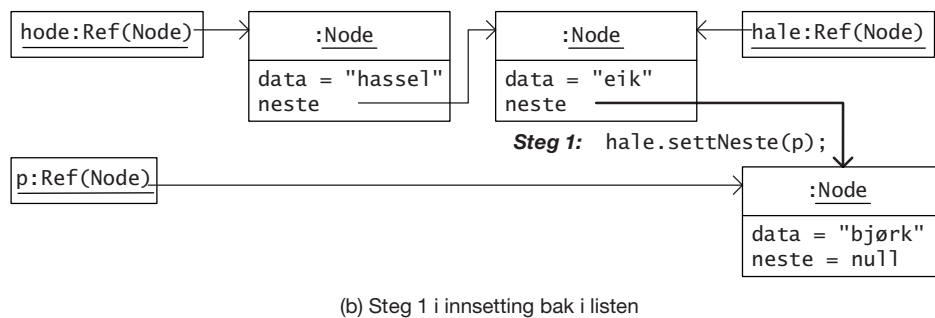
ellers:

Steg 1: Sett halens etterfølger til å referere til den nye noden.

Steg 2: Sett halen til å referere til den nye noden.

```
public void innsettBak(E data_obj) {                                // (2)
    Node<E> p = new Node<>(data_obj, null);
    if (erTom())
        hode = hale = p;
    else {
        hale.settNeste(p); // Steg 1
        hale = p;          // Steg 2
    }
    antall++;
}
```

Innsett en node bak i en kjedet liste (Figur 9.7b og c)

Sletting foran i en kjedet liste

Steg 1: La p betegne første node i listen, dvs. samme node som hodet.

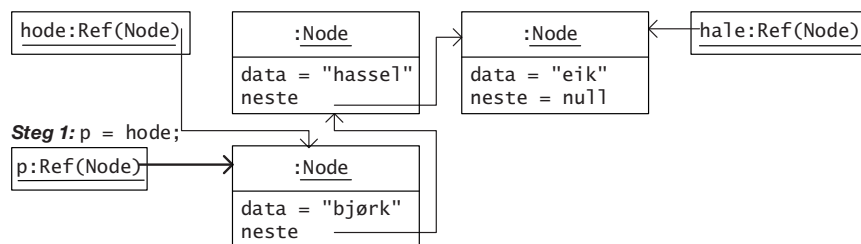
Hvis hodet og halen referere til samme node, m.a.o. bare en node i listen:
Både hodet og halen settes til null.

ellers:

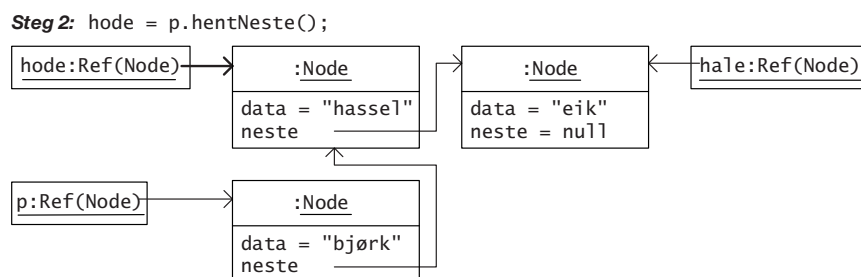
Steg 2: Sett hodet til å referere til etterfølgeren av første node angitt av p

```
public E slettForan() {                                     // (3)
    assert antall > 0 : "Listen kan ikke være tom.";
    Node<E> p = hode;                                       // Steg 1
    if (hode == hale)
        hode = hale = null; // Bare en node i listen
    else
        hode = p.hentNeste(); // Steg 2
    antall--;
    return p.hentData();
}
```

Slett node foran i en kjedet liste (Figur 11.6b og c)

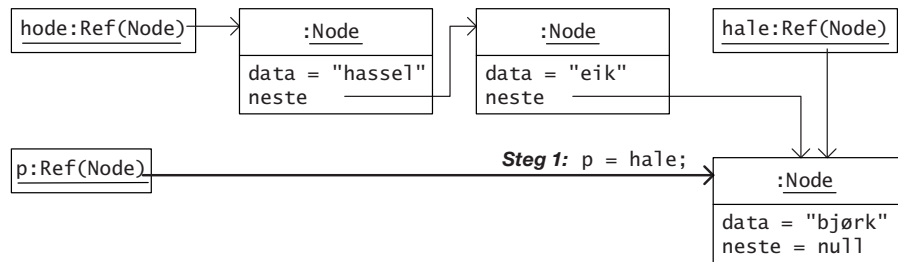
(b) Steg 1 i sletting foran i listen

(c) Steg 2 i sletting foran i listen

Sletting bak i en kjedet liste (Program 9.7)

- Vi lar referanse p betegne noden som skal slettes (Figur 11.6, steg 1):
`p = hale;` // Steg 1

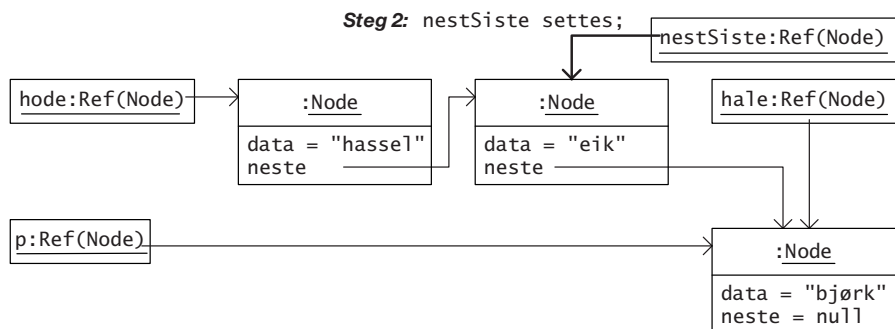
(b) Steg 1 i sletting bak i listen

- Sletting av en node inne i en liste krever kjennskap til forgjengeren til noden som skal slettes.
 - For å finne den nest siste noden er vi nødt til å traversere listen fra hodet: La referansen `nestSiste` betegne første node i listen, dvs. samme node som hodet.

Gjenta mens ikke kommet til nest siste node:
 Flytt referansen `nestSiste` til etterfølgeren.

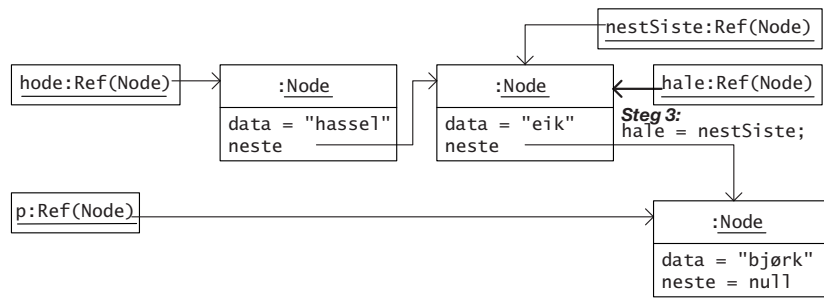
- Kildekode for å finne den nest siste noden (Figur 11.7, steg 2):

```
Node<E> nestSiste = hode; // Steg 2
while (nestSiste.hentNeste() != hale)
    nestSiste = nestSiste.hentNeste();
```

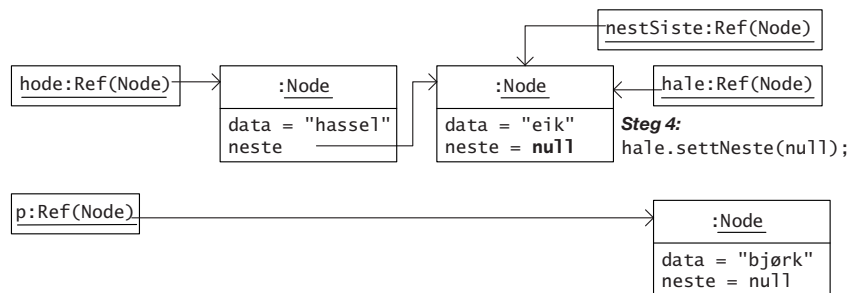

(c) Steg 2 i sletting bak i listen

Slett en node bak i en kjedet liste (Figur 11.8, stegene 3 og 4)

(d) Steg 3 i sletting bak i listen

(e) Steg 4 i sletting bak i listen

```
public E slettBak() { // (4)
    assert antall > 0 : "Listen kan ikke være tom.";
    Node<E> p = hale; // Steg 1
    if (hode == hale)
        hode = hale = null; // Bare en node i listen
    else {
        Node<E> nestSiste = hode; // Steg 2
        while (nestSiste.hentNeste() != hale)
            nestSiste = nestSiste.hentNeste();

        hale = nestSiste; // Steg 3
        hale.settNeste(null); // Steg 4
    }
    antall--;
    return p.hentData();
}
```

Sletting inne i en kjedet liste (Program 9.7)

- Finn noden som skal slettes og dens forgjenger (steg 1):

Gjenta mens ikke slutt på listen og ikke funnet noden som skal slettes:

Hvis inneværende node i listen er den som skal slettes:

Noden er funnet, og dermed forgjengeren.

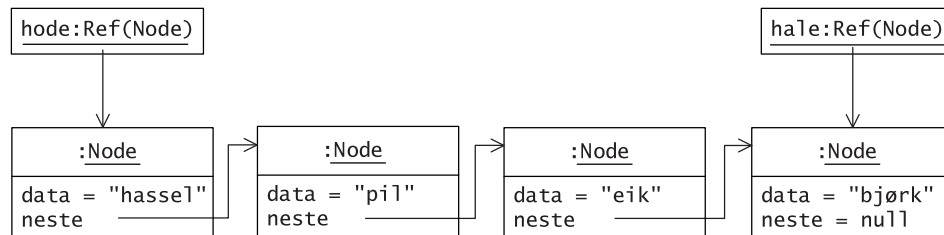
ellers:

Flytt referansene for inneværende node og forgjengeren.

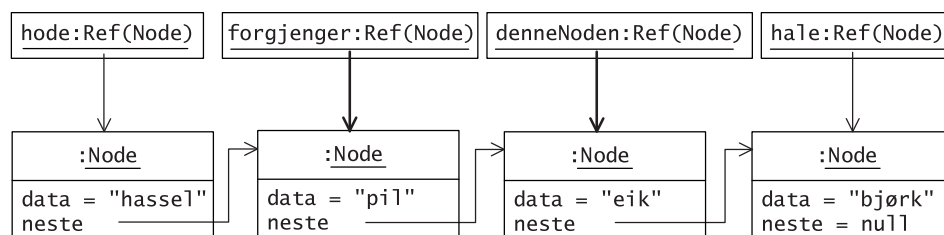
- Kilde for å finne noden som skal slettes og dens forgjenger:

```
Node<E> denneNoden = hode;
Node<E> forgjenger = null;
boolean funnet = false;
while (denneNoden != null && !funnet) {
    if (denneNoden.hentData().equals(data_obj)) {
        funnet = true;
    } else {
        // Ikke funnet. Oppdater forgjenger og denneNoden referanser.
        forgjenger = denneNoden;
        denneNoden = denneNoden.hentNeste();
    }
}
```

Sletting av en node inne i listen (Figur 11.9, steg 1)

(a) Før sletting av en node inne i listen

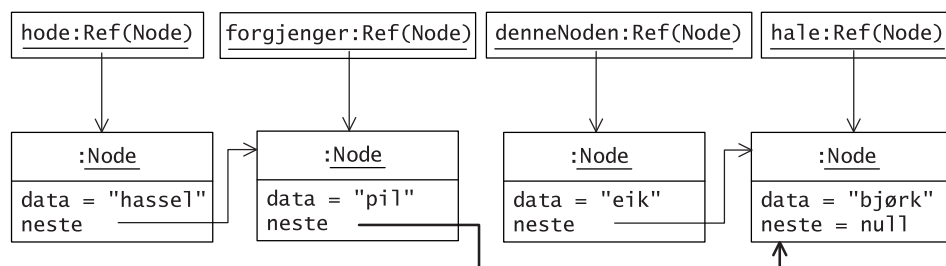

Steg 1: Finn noden som skal slettes, og dens forgjenger;

(b) Steg 1 i sletting av en node inne i listen

- Det er tre muligheter å vurdere for å slette en node som finnes i listen:
 - Noden er *første node* i listen (`for gjenger == null`).
Metoden `slettForan()` kalles til å slette den.
`slettForan();` // Bruker `slettForan()`-metoden i klassen
 - Noden er *siste node* i listen (`denneNoden.hentNeste() == null`).
Halen og siste node oppdateres:
`hale = for gjenger;`
`hale.settNeste(null);`
 - Noden er *inne i listen*.
Etterfølgeren til noden som skal slettes, blir nå etterfølgeren til for gjengeren (steg 2):
`for gjenger.settNeste(denneNoden.hentNeste());`

Sletting av en node inne i listen (Figur 11.9, steg 2)

Steg 2: `for gjenger.settNeste(denneNoden.hentNeste());`

(c) Steg 2 i sletting av en node inne i listen

Finne data i en kjedet liste

- Metoden bruker `equals()`-metoden til å foreta objektlikhet i listen.
- Metoden returnerer noden som inneholder objektet som ble funnet.

```
public Node<E> finn(E data_obj) {  
    // Traverser gjennom kjeden fra hode  
    Node<E> denneNoden = hode;  
    while (denneNoden != null) {  
        if (denneNoden.hentData().equals(data_obj))  
            return denneNoden;           // Funnet.  
        denneNoden = denneNoden.hentNeste();  
    }  
    return null;                         // Ikke funnet.  
}
```

Iterator for kjedet liste.

- Klassen `KjedetListe<E>` kontrakter `IKjedetListe<E>`, og dermed også indirekte kontrakten `Iterable<E>` (Se Figur 11.3).
- Klassen `KjedetListeIterator` implementerer en iterator for klassen `KjedetListe`:

```
public class KjedetListeIterator<E> implements Iterator<E> {  
    private Node<E> denneNoden;  
  
    public KjedetListeIterator(IKjedetListe<E> liste) {  
        denneNoden = liste.første();  
    }  
  
    public boolean hasNext() { return denneNoden != null; }  
  
    public E next() {  
        E data = denneNoden.hentData();  
        denneNoden = denneNoden.hentNeste();  
        return data;  
    }  
  
    public void remove() { throw new UnsupportedOperationException(); }  
}
```

Konvertere en kjedet liste til en tabell

- Metoden fyller angitt tabell med elementer fra listen.

```
public void listeTilTabell(E[] tabell) {                // (7)
    assert tabell.length == antall : "Ikke riktig tabellstørrelse.";
    int i = 0;
    for (E data : this)
        tabell[i++] = data;
}
```

Eksempel: Konvertering av kjedet liste til tabell

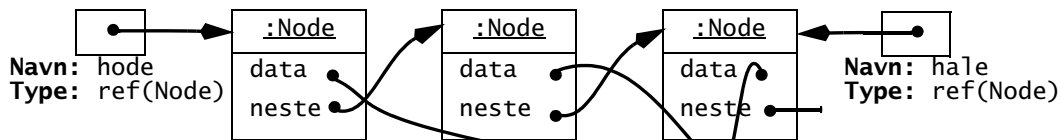
```
public class ListeTilTabellDemo {

    public static void main(String[] args) {
        KjedetListe<Character> lst = new KjedetListe<>();
        lst.innsettForan('a'); lst.innsettForan('b');
        lst.innsettForan('b'); lst.innsettForan('a');
        for (char tegn : lst)
            System.out.print(tegn);
        System.out.println();

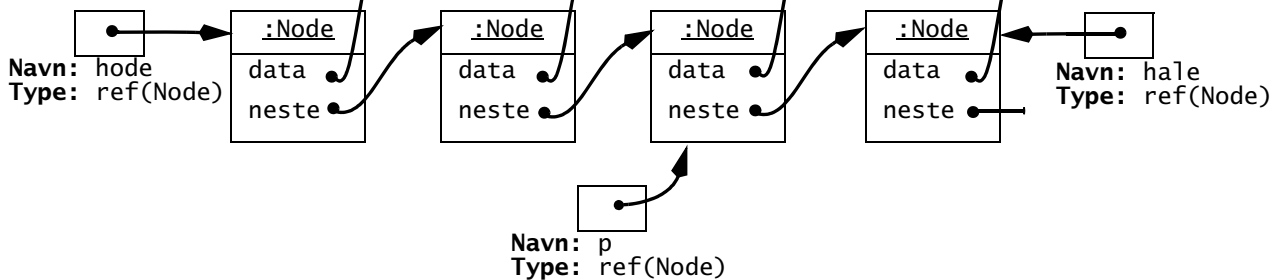
        Character[] tab = new Character[lst.antallNoder()];
        lst.listeTilTabell(tab);
        System.out.println(tab.length);
        for (char tegn : tab)
            System.out.print(tegn);
        System.out.println();
    }
}
```

Data kan deles mellom kjedete lister

liste1:

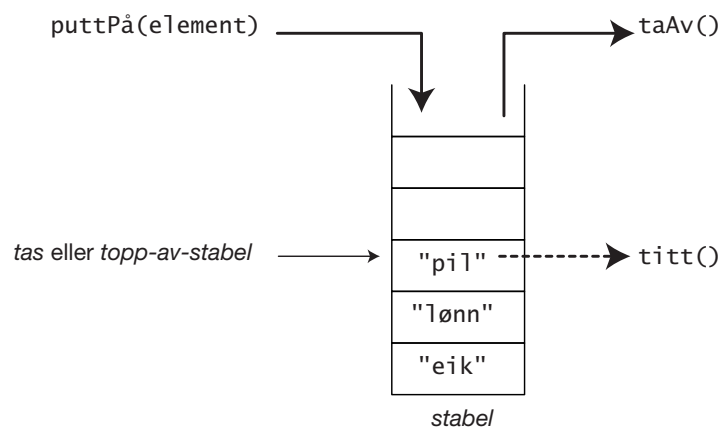

liste2:

Datastrukturen stabel

- En *stabel* er en *SIFU* (*sist-inn, først-ut*)-datastruktur (Figur 9.12).

Stabeloperasjoner

Stabeloperasjon	Beskrivelse
puttPå(element)	Putter element på toppen av stabelen (eng. <i>push()</i>).
taAv()	Fjerner og returnerer det første elementet på toppen av stabelen (eng. <i>pop()</i>).
titt()	Returnerer det første elementet på toppen av stabelen uten å fjerne det fra stabelen (eng. <i>peek()</i>).
tom()	Returnerer sann eller usann avhengig av om stabelen er tom eller ikke (eng. <i>empty()</i>).

Stabelimplementering ved aggregering

- Stabeloperasjoner blir oversatt til kjedet liste-operasjoner.
- I denne implementeringen kan ikke en klient bryte abstraksjonen som en stabel representerer.
- Klassen `java.util.Stack<E>` gir en annen implementering av stabler.

```
class StabelVedAggregering<E> {  
    // Felt  
    private KjedetListe<E> stabelListe;           // (1)  
  
    // Konstruktør  
    public StabelVedAggregering() {  
        stabelListe = new KjedetListe<>();       // (2)  
    }  
  
    // Instansemetoder  
    public void puttPå(E data) {                  // (3)  
        stabelListe.innsettForan(data);  
    }  
}
```

```

public E taAv() {                                // (4)
    if (tom()) return null;
    else return stabelListe.slettForan();
}
public E titt() {                                // (5)
    if (tom()) return null;
    Node<E> førsteNode = stabelListe.første();
    return førsteNode.hentData();
}
public boolean tom() {
    return stabelListe.erTom();                  // (6)
}
}

```

Klient som bruker en stabel (StabelKlient.java)

```

public class StabelKlient {
    public static void main(String[] args) {
        // (1) Kontroller om det er noen kommandolinjeargumenter.
        if (args.length == 0) {
            System.out.println("Bruk: java StabelKlient <argumentliste>");
            return;
        }

        // (2) Opprett en stabel.
        StabelVedAggregering<String> stabel = new StabelVedAggregering<>();

        // (3) Sett alle kommandolinjeargumenter (strenger)
        //     inn i stabelen.
        for (int i = 0; i < args.length; i++)
            stabel.puttpå(args[i]);

        // (4) Putt på et heltall for moro skyld.
        // stabel.puttpå(new Integer(100)); // Kompileringsfeil
    }
}

```



```

// (5) Hent et element om gangen fra stabelen.
while (!stabel.tom())
    System.out.print(stabel.taAv().toLowerCase() + " ");
System.out.println();
}
}

```

Kjøring av programmet:

```

>javac StabelKlient.java
>java StabelKlient Dette er kult og moro
moro og kult er dette

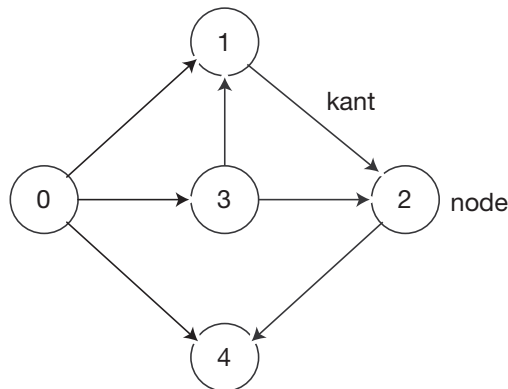
```

Bruk av stabler

- Vi skal se på en problemstilling fra *grafteori*.
- En graf har *noder* og *kanter* som binder nodene sammen.
 - Kantene er *rettet*, det vil si at de har et pilhode i den ene enden.
 - Man kan navigere fra en node til en annen i angitt retningen.

Rutenett som graf

- Hver node er en by (som har et nummer angitt i noden)
- En kant fra en by angir hvilken by som kan nå direkte fra denne byen.

(a) Graf

	[0]	[1]	[2]	[3]	[4]
[0]	F	T	F	T	T
[1]	F	F	T	F	F
[2]	F	F	F	F	T
[3]	F	T	T	F	F
[4]	F	F	F	F	F

T:true F:false

(b) Graftabell

Problemstilling

- Hvilke byer kan vi nå fra en gitt by?
 - Vi kan f.eks. nå byene med numrene 1, 2 og 4 med utgangspunkt i bynummer 3.
 - Vi finner stegvis hvilke byer som kan nå direkte fra en by, og gjentar samme prosess for disse byene.
- Prosessen bruker en stabel og en mengde.
 - Stabelen holder rede på hvilke byer vi ennå ikke har kontrollert for å komme videre til andre byer.
 - Mengden holder rede på byer som er nådd hittil i prosessen.
 - Hvert steg i prosessen går ut på følgende:

Ta av byen som er på toppen av stabelen.

Hvis denne byen ikke er inne i mengden:

Innsett denne byen i mengden.

Legg alle byer som kan nås direkte fra denne byen, på stabelen.

Steg for å finne byer som kan nås fra bynummer 3

<i>Stegnr.</i>	<i>Stabel</i>	<i>Mengde</i>
1.	<3>	[]
2.	<1, 2>	[3]
3.	<1, 4>	[3, 2]
4.	<1>	[3, 2, 4]
5.	<2>	[3, 2, 4, 1]
6.	<>	[3, 2, 4, 1]

Eksempel: Graf

```
import java.util.*;
public class StabelKlient2 {
    public static void main(String[] args) {
        // (1) Opprett bygraf.
        boolean[][] byGraf = {
            {false, true, false, true, true},
            {false, false, true, false, false},
            {false, false, false, false, true},
            {false, true, true, false, false},
            {false, false, false, false, false}
        };

        // (2) Les bynummer fra terminalen.
        System.out.print("Oppgi startby nr. [0-" + (byGraf.length-1) + "]: ");
        int startByNr = Terminal.readInt();
        if (startByNr < 0 || startByNr >= byGraf.length) {
            System.out.print("Feil bynr.: " + startByNr);
            return;
        }
    }
}
```

```

// (3) Opprett en bystabel.
StabelVedAggregering<Integer> byStabel = new StabelVedAggregering<>();

// (4) Opprett en bymengde.
Set<Integer> byMengde = new HashSet<>();

// (5) Legg startby på stabelen.
byStabel.puttPå(startByNr);

// (6) Behandle hver by som finnes på stabelen.
while (!byStabel.tom()) {
    // Ta av inneværende by fra stabelen.
    int inneværendeBynr = byStabel.taAv();
    // Kontroller om denne byen allerede er behandlet.
    if (!byMengde.contains(inneværendeBynr)) {
        // Legg inneværende by til bymengden.
        byMengde.add(inneværendeBynr);
    }
}

```

```

// Legg alle byer som kan nås fra den
// inneværende byen på bystabelen.
for (int j = 0; j < byGraf[inneværendeBynr].length; j++) {
    if (byGraf[inneværendeBynr][j])
        byStabel.puttPå(j);
}
}
}
// Fjern startbyen fra bymengden, og skriv resultat.
byMengde.remove(startByNr);
System.out.print("Fra bynummer " + startByNr +
    " kan følgende by nås: " + byMengde);
}
}

```

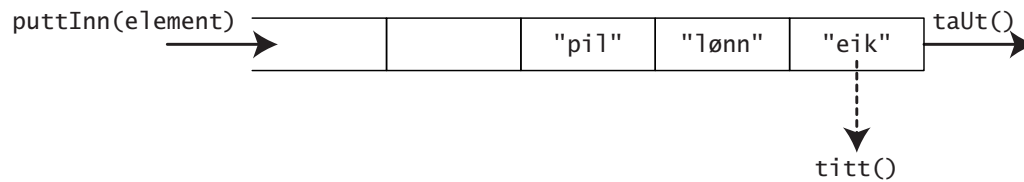
Utføring av program:

Oppgi startby nr. [0-4]: 3

Fra bynummer 3 kan følgende by nås: [2, 4, 1]

Datastrukturen kø

- En *kø* en *FIFU* (først-inn, først-ut)-datastruktur (Figur 9.15).

Køoperasjoner

Køoperasjon	Beskrivelse
<code>puttInn(element)</code>	Setter element bak i køen (eng. <i>enqueue()</i>).
<code>taUt()</code>	Fjerner og returnerer det første elementet i køen (eng. <i>dequeue()</i>).
<code>titt()</code>	Returnerer det første elementet i køen uten å fjerne det fra køen (eng. <i>peek()</i>).
<code>tom()</code>	Returnerer sann eller usann avhengig av om køen er tom eller ikke (eng. <i>empty()</i>).

Køimplementering ved arv

- Siden vi har brukt arv, kan en klient bryte abstraksjonen en *kø* representerer.

```
class KoeVedArv<E> extends KjedetListe<E> {  
    public void puttInn(E data) { innsettBak(data); } // (1)  
    public E taUt() { // (2)  
        if (tom()) return null;  
        else return slettForan();  
    }  
    public E titt() { // (3)  
        if (tom()) return null;  
        return første().hentData();  
    }  
    public boolean tom() { return erTom(); } // (4)  
}
```

Klient som bruker en kø (KoeKlient.java)

```
public class KoeKlient {

    public static void main(String[] args) {
        // (1) Kontroller om det er noen kommandolinjeargumenter.
        if (args.length == 0) {
            System.out.println("Bruk: java KoeKlient <argumentliste>");
            return;
        }
        // (2) Opprett en kø.
        KoeVedArv<String> kø = new KoeVedArv<>();

        // (3) Sett alle kommandolinjeargumenter (strenger) inn i køen.
        for (int i = 0; i < args.length; i++)
            kø.puttInn(args[i]);

        // (4) Bryter kø-regler.
        kø.innsettForan("snik");
    }
}
```

```
        // (5) Hent ett element om gangen fra køen.
        while (!kø.tom())
            System.out.print(kø.taUt().toUpperCase() + " ");
        System.out.println();
    }
}
```

Kjøring av program:

```
>javac KoeKlient.java
>java KoeKlient Dette er kult og moro
SNIK DETTE ER KULT OG MORO
```